

Sygn. akt: III AUa 1962/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 grudnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Maria Padarewska - Hajn

Sędziowie: SSA Jacek Zajączkowski

SSO del. Dorota Rzeźniowiecka (spr.)

Protokolant: st. sekr. sądowy Joanna Sztuka

po rozpoznaniu w dniu 12 grudnia 2013 r. w Łodzi

sprawy **K. O.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddziałowi w Ł.**

o rentę rodzinną z tytułu choroby zawodowej,

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 21 grudnia 2011 r., sygn. akt: IX U 676/11,

1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1 w ten sposób, że zwalnia K. O. z obowiązku zapłaty odsetek za okresy:

- **od 27 marca 2007 r. do 4 maja 2011 r. odnośnie decyzji (...),**
- **od 28 października 2008 r. do 4 maja 2011 r. odnośnie decyzji (...),**
- **od 26 października 2007 r. do 12 maja 2011 r. odnośnie decyzji (...),**
- **od 26 marca 2009 r. do 12 maja 2011 r. odnośnie decyzji (...)**

i oddala odwołanie w pozostałej części;

2. zasądza od K. O. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddziału w Ł. kwotę 960 (dziewięćset sześćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za wszystkie instancje.

Sygn. akt III AUa 1962/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 4 maja 2011 r. o numerze (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. zobowiązał K. O. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń - renty rodzinnej za okres od dnia 1 marca 2007 r. do 31 sierpnia 2007 r. w kwocie 2474,06 zł oraz odsetek za okres od dnia 27 marca 2007 r. do dnia 4 maja 2011 r. w kwocie 1192,66 zł.

Decyzją z dnia 4 maja 2011 r. o numerze (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. zobowiązał K. O. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń - renty rodzinnej za okres od dnia 1 października 2008 r. do dnia 31 stycznia 2009 r. w kwocie 2189,00 zł oraz odsetek za okres od dnia 28 października 2008 r. do dnia 4 maja 2011 r. w kwocie 679,32 zł.

Decyzją z dnia 12 maja 2011 r. o numerze (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. zobowiązał K. O. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń - renty rodzinnej za okres od dnia 1 października 2007 r. do 31 sierpnia 2008 r. w kwocie 5852,75 zł oraz odsetek za okres od dnia 26 października 2007 r. do dnia 12 maja 2011 r. w kwocie 2312,67 zł.

Decyzją z dnia 12 maja 2011 r. o numerze (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. zobowiązał K. O. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń - renty rodzinnej za okres od dnia 1 marca 2009 r. do dnia 30 czerwca 2009 r. w kwocie 2322,52 zł oraz odsetek za okres od dnia 26 marca 2009 r. do dnia 12 maja 2011 r. w kwocie 605,10 zł.

W odwołaniu od powyższych decyzji K. O. wskazała, że w w/w okresach posiadała status ucznia, a więc przysługiwała jej renta rodzinna. Wniosła o zmianę zaskarżonych decyzji poprzez uznanie, iż świadczenie rentowe, które pobierała w powyższych okresach jest świadczeniem należnym.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o oddalenie odwołania.

Wyrokiem z dnia 21 grudnia 2011 r. Sąd Okręgowy w Łodzi w pkt 1 zmienił zaskarżone decyzje w ten sposób, że zwolnił K. O. z obowiązku zwrotu pobranej renty rodzinnej za okresy od 1 marca 2007 r. do 30 czerwca 2007 r., od 1 października 2007 r. do 30 stycznia 2008 r., od 13 marca 2008 r. do 22 czerwca 2008 r. i od 5 lipca 2008 r. do 21 czerwca 2009 r., w pkt 2 oddalając odwołanie w pozostałej części.

Sąd pierwszej instancji ustalił następujący stan faktyczny:

K. O. urodziła się (...)r., jest córką A. O. (1), który zmarł w dniu(...)r. Decyzją z dnia 25 listopada 2002 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych, przyznał K. O. prawo do renty rodzinnej po zmarłym ojcu od dnia 9 listopada 2002 r. do dnia 31 sierpnia 2006 r. 8 września 2006 r. odwołująca przedłożyła w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych zaświadczenie o kontynuowaniu nauki na pierwszym roku studiów w Wyższej Szkole (...) w Ł.. Decyzją z dnia 14 listopada 2006 r. organ rentowy podjął wypłatę świadczenia rentowego dla K. O. do dnia 30 września 2009 r. pod warunkiem kontynuowania nauki.

Odwołująca w okresie od dnia 1 października 2006 r. do dnia 28 lutego 2007 r. była studentką Akademii (...) w Ł.. Była ona następnie uczniem (...) - Policealnej Szkoły Zawodowej w Ł. od dnia 13 marca 2007 r. do dnia 30 czerwca 2007 r., kiedy to została skreślona z listy słuchaczy wobec faktu nie uczęszczania na zajęcia, nie oddawania prac kontrolnych oraz nie zaliczenia sesji egzaminacyjnej, od dnia 30 sierpnia 2007 r. do dnia 30 stycznia 2008 r., kiedy to została skreślona z listy słuchaczy wobec faktu nie uczęszczania na zajęcia, nie oddawania prac kontrolnych oraz nie zaliczenia sesji egzaminacyjnej, od dnia 13 marca 2008 r. do dnia 22 czerwca 2008 r., kiedy to została skreślona z listy słuchaczy wobec faktu nie uczęszczania na zajęcia, nie oddawania prac kontrolnych oraz nie zaliczenia sesji egzaminacyjnej, od dnia 5 lipca 2008 r. do dnia 29 stycznia 2009 r., kiedy to została skreślona z listy słuchaczy wobec faktu nie uczęszczania na zajęcia, nie oddawania prac kontrolnych oraz nie zaliczenia sesji egzaminacyjnej, od dnia 29 stycznia 2009 r. do dnia 21 czerwca 2009 r., kiedy to została skreślona z listy słuchaczy wobec faktu nie uczęszczania na zajęcia, nie oddawania prac kontrolnych oraz nie zaliczenia sesji egzaminacyjnej.

Decyzjami z 25 listopada 2002 r., 14 listopada 2006 r., 14 lipca 2009 r. organ emerytalno - rentowy informował odwołującą, iż świadczenie rentowe przysługuje jej pod warunkiem kontynuowania nauki. Niniejsze decyzje zostały doręczone wnioskodawczyni i zawierały w sobie pouczenie o konieczności powiadomienia Oddziału ZUS o zaprzestaniu nauki przez osobę pobierającą rentę, która ukończyła 16 lat.

Odwołująca pobrała tytułem renty rodzinnej w okresie od dnia 1 marca 2007 r. do dnia 31 sierpnia 2007 r. kwotę 2474,06 zł, w okresie od dnia 1 października 2008 r. do dnia 31 stycznia 2009 r. kwotę 2189,00 zł, w okresie od dnia 1 października 2007 r. do dnia 31 sierpnia 2008 r. kwotę 5852,75 zł, w okresie od dnia 1 marca 2009 r. do dnia 30 czerwca 2009 r. kwotę 2322,52 zł.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd pierwszej instancji uznał odwołanie za zasadne częściowo. Przywołał art. 84 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych z dnia 13 października 1998 r., i art. 138 ust. 1, 2, 4 - 6 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych dot. kwestii zwrotu nienależnie pobranych świadczeń. Zaznaczył, że dla rozstrzygnięcia sprawy konieczne jest przesądzenie czy świadczenie wypłacone ubezpieczonej zostało wypłacone, mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie do nich prawa albo wstrzymanie wypłaty w całości lub w części a osoba ta była pouczona o braku prawa do ich. Po analizie zebranego materiału dowodowego Sąd Okręgowy uznał, że gdy chodzi o okres od dnia 1 marca 2007 r. do dnia 30 czerwca 2007 r., od dnia 1 października 2007 r. do dnia 30 stycznia 2008 r., od dnia 13 marca 2008 r. do dnia 22 czerwca 2008 r., od dnia 5 lipca 2008 r. do dnia 21 czerwca 2009 r. K. O. nie jest zobowiązana do zwrotu pobranego świadczenia tytułem renty rodzinnej po zmarłym ojcu. Sąd ustalił bowiem, że w tym czasie K. O. posiadała status ucznia jako słuchacz (...) Policealnej Szkoły Zawodowej w Ł., a zatem kontynuowała naukę. W pozostałych okresach objętych zaskarżonymi decyzjami, tj. od dnia 1 lipca 2007 r. do dnia 31 sierpnia 2007 r., od dnia 1 lutego 2008 r. do dnia 12 marca 2008 r., od dnia 23 czerwca 2008 r. do dnia 4 lipca 2008 r., od dnia 22 czerwca 2009 r. do dnia 30 czerwca 2009 r. nie kontynuowała nauki. Nie posiadała statusu ucznia, nie była bowiem słuchaczem, ani studentem żadnej szkoły. Sąd podkreślił, że przepisy o rencie rodzinnej nie uzależniają prawa do tego świadczenia od systematyczności nauki, jej pozytywnych rezultatów, ewentualnego powtarzania semestrów. Jedyny warunek to kontynuowanie nauki i ograniczenie wiekowe, w tym zaś czasie ubezpieczona go nie spełniała. Mając na względzie powyższe Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji swego wyroku.

Apelację od wyroku złożył organ rentowy. Zaskarżył wyrok co do jego pkt 1 i zarzucił mu naruszenie prawa procesowego poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów – art. 233 § 1 k.p.c. – polegającej na sprzeczności ustaleń Sądu z zebrany w sprawie materiale dowodowym poprzez uznanie, że odwołująca kontynuowała naukę w okresach od 1 marca 2007 r. do 30 czerwca 2007 r., od 1 października 2007 r. do 30 stycznia 2008 r., od 13 marca 2008 r. do 22 czerwca 2008 r. i od 5 lipca 2008 r. do 21 czerwca 2009 r. oraz naruszenie prawa materialnego – art. 138 ust. 1 i ust. 2 pkt 2 w zw. z art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS poprzez przyjęcie, że odwołująca nie jest zobowiązana do zwrotu renty rodzinnej za okres w którym nie pobierała nauki. Wniósł o zmianę wyroku w całości i oddalenie odwołania od zaskarżonych decyzji ZUS ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu apelujący podkreślił, że nie jest kontynuowaniem nauki w rozumieniu przepisów o rencie rodzinnej jedynie formalne posiadanie statusu ucznia, bez faktycznego realizowania obowiązków słuchacza uczelni.

Wyrokiem z 25 października 2012 r. Sąd Apelacyjny w Łodzi oddalił apelację.

Na skutek skargi kasacyjnej wniesionej przez organ rentowy Sąd Najwyższy wyrokiem z 24 lipca 2013 r. uchylił w/w wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego Sądowi drugiej instancji. W uzasadnieniu wskazał, że przesłanką wypłacania renty rodzinnej jest kontynuowanie nauki, które należy rozumieć jako faktyczne jej rozpoczęcie i podjęcie działań zmierzających do ukończenia szkoły. Zatem samo zapisanie się do szkoły nie może automatycznie przesądzać o prawie do renty rodzinnej.

W toku ponownego postępowania przed Sądem Apelacyjnym organ rentowy poparł złożoną apelację i wniósł o zasądzenie kosztów procesu.

Odwołująca wniosła o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego jest zasadna w przeważającej części.

Na wstępie należy zaznaczyć, że kontroli podlegało orzeczenie Sądu Okręgowego w części zaskarżonej przez organ rentowy tj. odnośnie okresów od 1 marca 2007 r. do 30 czerwca 2007 r., od 1 października 2007 r. do 30 stycznia 2008 r., od 13 marca 2008 r. do 22 czerwca 2008 r., od 5 lipca 2008 r. do 21 czerwca 2009 r. Sąd pierwszej instancji uznał, że odwołująca nie jest zobowiązana do zwrotu renty rodzinnej za ten okres, gdyż posiadała wówczas status ucznia, a więc spełniała przesłankę wynikającą z art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (j.t. Dz.U.2009.153.1227 z zm.). Tym samym pobrana przez nią wówczas renta nie jest świadczeniem nienależnym w rozumieniu art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy, i przez to nie podlega zwrotowi. Organ rentowy kwestionował powyższą konkluzję, podkreślając, że kontynuowanie nauki, które należy rozumieć jako faktyczne jej rozpoczęcie i podjęcie działań zmierzających do ukończenia szkoły. Zatem samo zapisanie się do szkoły jest przez to niewystarczające. W tym zakresie Sąd Apelacyjny przyznaje słusność Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku wydanym w niniejszej sprawie w art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawodawca przyjął, że prawo do renty rodzinnej przysługuje dziecku zmarłego po ukończeniu 16 roku życia wyłącznie do ukończenia nauki w szkole, nie później niż do osiągnięcia 25 lat. Dokonując wykładni powyższego przepisu, a konkretnie sformułowania „ukończyć”, Sąd Najwyższy zauważył, że przesłanką przyznania świadczenia jest kontynuowanie nauki. Ta zaś jest możliwa wyłącznie w przypadku rozpoczęcia i podjęcia działań zmierzających do ukończenia szkoły. Samo zaś zapisanie się do szkoły nie może przesądzać o prawie do renty rodzinnej. Zatem jeżeli ubezpieczony nie uczestniczy w zajęciach, nie pisze prac kontrolnych, nie uzyskuje zaliczeń i nie przystępuje do egzaminów, co prowadzi do skreślenia go z listy uczniów, nie można uznać by kontynuował naukę. Sąd Najwyższy wskazał przy tym, że oczywiście nie każdy przypadek wydłużenia okresu nauki lub występujących w tym okresie przerw musi powodować utratę prawa do renty, np sytuacji konieczności powtarzania roku wobec słabych wyników w nauce. Jednakże w takim przypadku to ubezpieczony musi wykazać, że niewywiązywanie się z obowiązków ucznia, które skutkowało ostatecznie skreśleniem z listy słuchaczy było usprawiedliwione, a tym samym, że ma on nadal zamiar kontynuowania nauki. Mając na względzie powyższe wskazania Sądu Najwyższego, pogląd przyjęty przez Sąd Okręgowy, że posiadanie statusu ucznia wynikającego z samego zapisania się do szkoły oznacza kontynuowanie nauki jest błędny. Z ustalonego w sprawie stanu faktycznego wynika, że K. O. była uczniem (...) - Policealnej Szkoły Zawodowej w Ł. od dnia 13 marca 2007 r. do dnia 30 czerwca 2007 r., kiedy to została skreślona z listy słuchaczy wobec faktu nie uczęszczania na zajęcia, nie oddawania prac kontrolnych oraz nie zaliczenia sesji egzaminacyjnej, od dnia 30 sierpnia 2007 r. do dnia 30 stycznia 2008 r., kiedy to została skreślona z listy słuchaczy wobec faktu nie uczęszczania na zajęcia, nie oddawania prac kontrolnych oraz nie zaliczenia sesji egzaminacyjnej, od dnia 13 marca 2008 r. do dnia 22 czerwca 2008 r., kiedy to została skreślona z listy słuchaczy wobec faktu nie uczęszczania na zajęcia, nie oddawania prac kontrolnych oraz nie zaliczenia sesji egzaminacyjnej, od dnia 5 lipca 2008 r. do dnia 29 stycznia 2009 r., kiedy to została skreślona z listy słuchaczy wobec faktu nie uczęszczania na zajęcia, nie oddawania prac kontrolnych oraz nie zaliczenia sesji egzaminacyjnej, od dnia 29 stycznia 2009 r. do dnia 21 czerwca 2009 r., kiedy to została skreślona z listy słuchaczy wobec faktu nie uczęszczania na zajęcia, nie oddawania prac kontrolnych oraz nie zaliczenia sesji egzaminacyjnej. Za każdym razem więc była ona „usuwana” ze szkoły wskutek nierealizowania podstawowych obowiązków ucznia – uczęszczania na zajęcia, a przede wszystkim nie oddawania prac kontrolnych i nie zaliczania sesji egzaminacyjnej. Jednocześnie ubezpieczona nie wykazała by powyższe było skutkiem jakichś szczególnych okoliczności, które uniemożliwiałyby naukę. Co prawda Sąd Okręgowy nie poczynił w tym zakresie szczególnych ustaleń faktycznych, tym niemniej Sąd Apelacyjny oparł się tu na dowodach w postaci zeznań odwołującej i jej siostry (k. 21). Świadek A. O. (2) zeznała, że odwołująca opiekowała się nią podczas napadów migrenowych, ale sytuacja taka nie miała charakteru ciągłego. Ubezpieczona również nie wskazała na obiektywne okoliczności uniemożliwiające jej naukę, a w szczególności przystępowanie do egzaminów. Co więcej zeznała, że była przekonana, iż renta należy jej się dopóki jest uczniem i powtarza semestr. Nie wytłumaczyła więc powodu dla którego nie realizowała obowiązków ucznia. Nie można również pominąć faktu, że odwołująca była skreślana z listy uczniów z powodu nie oddawania prac zaliczeniowych i nie przystępowania do egzaminów, a następnie ponownie zapisywała się do szkoły i znowu tych obowiązków nie realizowała. Za każdym razem więc zachowywała się w ten sam sposób, który wcześniej prowadził do jej relegowania ze szkoły. Powyższe świadczy o tym, że jej zamiarem nie było rzeczywiste

zdobycie wiedzy, ukończenie szkoły, w czym doznawała jedynie pewnych przeszkód, ale jedynie posiadanie formalnego statusu ucznia wynikającego z zapisania się na uczelnię, co w jej mniemaniu dawałoby prawo do renty. Jak już jednak wspomniano sam fakt wpisania się na listę uczniów jest niewystarczający, jeżeli osoba zainteresowana nie ma zamiaru kontynuowania nauki, jej ukończenia. Takiego zaś zamiaru w przypadku odwołującej nie da się ustalić, nie wynika on w żaden sposób z materiału dowodowego. Tym samym słusznie organ rentowy wskazywał w apelacji, że w spornym okresie nie można mówić by odwołująca kontynuowała naukę, a tym samym by spełniała przesłankę wynikającą z art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej. Konsekwencją powyższego jest przyjęcie, że renta wówczas otrzymywana przez ubezpieczoną była świadczeniem wypłaconym mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie do niej prawa. W tym przypadku okolicznością tą był faktyczny brak kontynuacji nauki. Art. 138 ust. 2 pkt 1 definiuje świadczenie nienależne jako wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania. Niewątpliwie odwołująca pouczenie takie otrzymała skoro, jak słusznie zauważył Sąd Okręgowy, doręczono jej decyzje z 25 listopada 2002 r., 14 listopada 2006 r., 14 lipca 2009 r., które zawierały informację, iż świadczenie rentowe przysługuje pod warunkiem kontynuowania nauki i konieczności powiadomienia Oddziału ZUS o zaprzestaniu nauki przez osobę pobierającą rentę, która ukończyła 16 lat. Nie ma zatem wątpliwości, że renta otrzymywana w spornym okresie była świadczeniem nienależnym w rozumieniu w/w przepisu i zgodnie z art. 138 ust. 1 ustawy podlega zwrotowi. Dlatego też wyrok Sąd Okręgowy w jego pkt 1, w którym Sąd zwolnił odwołującą z tego obowiązku, musiał ulec zmianie, poprzez przesądzenie, że ubezpieczona jest obowiązana zwrócić kwoty renty również i za ten okres. Oznacza to, że ostatecznie K. O. ma oddać organowi rentowemu nienależnie pobraną rentę za wszystkie okresy wskazane w zaskarżonych decyzjach. Jest tak gdy chodzi o należność główną tj. o samą rentę.

Organ rentowy domagał się jednak zapłaty również i odsetek. W decyzji z 4 maja 2011 r. o numerze (...) ustalił je za okres od dnia 27 marca 2007 r. do dnia 4 maja 2011 r. na kwotę 1 192,66 zł, w decyzji z dnia 4 maja 2011 r. o numerze (...)za okres od dnia 28 października 2008 r. do dnia 4 maja 2011 r. na kwotę 679,32 zł, w decyzji z dnia 12 maja 2011 r. o numerze (...)za okres od dnia 26 października 2007 r. do dnia 12 maja 2011 r. na kwotę 2312,67 zł i w decyzji z dnia 12 maja 2011 r. o numerze (...)za okres od dnia 26 marca 2009 r. do dnia 12 maja 2011 r. na kwotę 605,10 zł. W tym jednak zakresie ZUS nieprawidłowo ustalił datę początkową biegu odsetek. Zgodnie z art. 84 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (j.t. Dz.U.2009.205.1585 z zm.) osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu, wraz z odsetkami, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego. Sąd Apelacyjny stoi jednak na stanowisku, że na gruncie przepisów z zakresu ubezpieczeń społecznych nie ma podstaw do ich naliczania przed stwierdzeniem obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia i wezwaniem do jego zwrotu (tak jak uczynił to ZUS w decyzjach). Teza ta jest już ugruntowana w orzecznictwie Sądu Najwyższego i znajduje potwierdzenie m.in. w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2010 r. (I UK 210/09 LEX nr 585713) czy w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 2008 r.(I UK 154/08 OSNP 2010/11-12/148). Świadczenia z ubezpieczeń społecznych są przyznawane i wypłacane na podstawie decyzji administracyjnych. I dlatego nie należy przyjmować, że świadczenia wypłacane na podstawie istniejącej w obrocie prawnym decyzji podlegały zwrotowi już w dacie wypłaty, pomimo iż przesłanki przyznania świadczenia w rzeczywistości nie istniały. Świadczenia uważane za nienależne podlegają zwrotowi dopiero wtedy, gdy organ rentowy wyda stosowną decyzję administracyjną. Sąd Najwyższy zwrócił uwagę na jednoznaczne sformułowania użyte w ust. 4 i ust. 7 art. 84 ustawy systemowej, w których mowa o "kwotach nienależnie pobranych świadczeń ustalonych prawomocną decyzją" oraz o "uprawomocnieniu się decyzji ustalającej te należności". Świadomość pobierania nienależnej renty czy emerytury jest jedną z przesłanek wydania decyzji statuującej obowiązek zwrotu, ale brak jest podstaw do twierdzenia, że wyznacza ona również moment, od którego ubezpieczony staje się zobowiązany. Pomimo odesłania w art. 84 ustawy systemowej do prawa cywilnego, prawo to nie określa terminów wymagalności zobowiązań z zakresu ubezpieczeń społecznych i co za tym idzie chwili, od której dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia. Określenia od kiedy należą się odsetki od świadczeń z ubezpieczenia społecznego, także od świadczeń podlegających zwrotowi, należy poszukiwać w prawie ubezpieczeń społecznych, a tu art. 84 ustawy wskazuje konstytutywny charakter decyzji w tym przedmiocie. Mając na względzie powyższe

uznać należy, że odwołująca nie ma obowiązku zapłaty odsetek za okres sprzed wydania stosownych decyzji. Stąd też konieczne było zwolnienie K. O. z tego obowiązku przed tym momentem.

Mając na względzie wszystkie poczynione wyżej uwagi Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżoną część wyroku Sądu Okręgowego w ten sposób, że oddalił odwołanie ubezpieczonej co do obowiązku zwrotu nienależnie pobranej renty socjalnej także za okresy od 1 marca 2007 r. do 30 czerwca 2007 r., od 1 października 2007 r. do 30 stycznia 2008 r., od 13 marca 2008 r. do 22 czerwca 2008 r., od 5 lipca 2008 r. do 21 czerwca 2009 r., zwolnił ją natomiast z konieczności zapłaty odsetek sprzed daty wydania decyzji przez ZUS.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c., uznając, że organ rentowy przegrał sprawę jedynie w niewielkiej części (tylko co do daty początkowej odsetek) a przez to zasadnym jest włożenie na stronę przegrywającą obowiązku zwrotu wszystkich kosztów. Złożyło się na nie wynagrodzenie pełnomocnika organu rentowego ustalone w oparciu o przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (j,t. Dz.U.2013.490 z zm.).